

የደቡብ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልላዊ መንግሥት

ደቡብ ነጋሪት ጋዜጣ

DEBUB NEGARIT GAZETA

OF THE SOUTHERN NATIONS NATIONALITIES AND PEOPLES REGIONAL STATE

13 ተኛ ዓመት ቁጥር 10
አዋሃ የካቲት 12 ቀን

በደቡብ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልላዊ መንግሥት ምክር ቤት ጠባቂነት የወጣ

13rdYear No. 10
Awassa 19th Feb.,/2007

ማውጫ

አዋጅ ቁጥር 110/1999 ዓ.ም
የደቡብ ብሔሮች ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል መንግሥት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ-----ገጽ 1

CONTENTS

Proclamation No.110/2007
“The Southern Nations, Nationalities and Peoples Regional state Rural Land Administration and Utilization Proclamation -----page 1

አዋጅ ቁጥር 110

የደቡብ ብሔሮች ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል መንግሥት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ

መግቢያ

የመሬት ባለቤትነት መብት የመንግሥትና የሕዝብ ብቻ መሆኑ በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት በመረጋገጡ፤

በተሻሻለው የ1994 ዓ.ም የደቡብ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል ሕገ መንግሥትም የመሬት ባለቤትነት መብት የመንግሥትና የሕዝብ ብቻ መሆኑ በመደገገኑ፤

መሬትንና የተፈጥሮ ሀብትን ለማስተዳደር ለክልሎች የተሰጠው ሥልጣን በሥራ ላይ የሚውለው የፌዴራል መንግሥቱ በሚያወጣው ሕግ መሠረት መሆኑን የሕገ-መንግሥት አንቀጽ 52/2/ (መ) ስለሚደነግግ፤

በተለያዩ የክልሉ የሥነ ምግባር ቀጠናዎች ላይ ተመስርቶ ዘላቂ የገጠር መሬት አጠቃቀም ዕቅድ በማውጣትና በመተግበር የተፈጥሮ ሀብቶችን በዘላቂነት በመጠበቅና በማልማት ለመጨመር ትውልድ ማስተላለፍ በማስፈለጉ፤

በክልሉ የሚገኙ የተለያዩ የገጠር መሬት ይዘታ ዓይነቶችን ማለትም በግለሰብ፣ በወልና በመንግሥት ሥር የሚገኙ ይዘታዎችን በስፋት፣ በአቅጣጫና በመሬት የመጠቀም መብቶች ለመለየት የሚያስችል የመረጃ ሥርዓት መዘርጋት አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ፤

Proclamation No 110

The Southern Nations, Nationalities and Peoples Region Rural Land Administration and Use Proclamation.

Preamble

WHEREAS, it is confirmed in the Constitution of the Federal Democratic Republic of Ethiopia that the right to ownership of land is exclusively vested in the state and in the people;

WHEREAS, the 1994 revised constitution of SNNPRG stipulates that the right to ownership of land is exclusively vested in the state and in the people.

WHEREAS, Article 52(2) (d) of the Constitution stipulates that the power entrusted to regions to administer land and natural resources is to be implemented in accordance with the law to be enacted by the federal state;

WHEREAS, it is necessary to sustainably conserve and develop natural resources and pass over to the coming generation through the development and implementation of a sustainable rural land use planning based on the different agro-ecological zones of the region.

WHEREAS, it is necessary to establish a data base system for different types of land holdings such as private, communal and state land holdings so that it may enable to identify land use rights.

የአርሶ አደሮች፣ የአርብቶ አደሮችንና የእርሻ ኢንቨስተሮችን ከማበረታታት አኳያ የሚታዩ ችግሮችን በመቅረፍ ምቹ የሆነ የገጠር መሬት አስተዳደር ሥርዓት መዘርጋት አስፈላጊ በመሆኑ፤

የሴቶች የመሬት ይዞታ ባለቤትነትና የመጠቀም መብት ያለምንም ተጽእኖ መረጋገጥ ለምርትና ምርታማነት እንዲሁም የአካባቢ ልማትን ለማፋጠንና ለማረጋገጥ አስፈላጊነቱ በመታመኑ፤

ጥምር የሰብልና የእንስሳት ምርት እንቅስቃሴ በሰፊነባቸው አካባቢዎች የአፈር መሸርሸርና የደን መመናመን አደጋ በመኖሩ አርሶ አደሩ አስፈላጊውን እንክብካቤ እንዲያደርግ በይዞታው የመጠቀም መብቱ እንዲጠቀስና እንዲጠናከር ምቹ የሕግ ሁኔታዎች መፍጠሩ አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ፤

በአርብቶ አደሮች አካባቢ በአብዛኛው በጉሣ ላይ በተመሠረተው የወል የመሬት ይዞታ ስራት ውስጥ ለተፈጥሮ ሀብት አያያዝና አጠቃቀም እንዲሁም የግል ባለሀብቶችን ከማበረታታት አኳያ ተስማሚ የገጠር መሬት አስተዳደር ሥርዓት መዘርጋት በማስፈለጉ፤

የፌዴራል መንግሥት ለክልሎች የክልላቸውን ተጨባጭ ሁኔታ ባገናዘበ መልኩ ሕግ የማውጣት ሥልጣን በአዋጅ ቁጥር 456/1997 በአንቀጽ 17/1/ የሰጠ ስለሆነ በተሻሻለው የደቡብ ብሔሮች ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል ሕገ መንግሥት አንቀጽ 51 ንዑስ 3 /ሀ/ መሠረት የሚከተለው ታውጧል፡፡

ክፍል አንድ
ጠቅላላ

1. አጭር ርዕስ

ይህ አዋጅ የደቡብ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር -----» ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል፡፡

1. ትርጓሜ

የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር በዚህ አዋጅ ውስጥ፤

WHEREAS, it is necessary to resolve problems that arise in connection with encouraging individual farmers, pastoralists and agricultural investors and establish a conducive system of rural land administration;

WHEREAS, it is believed that ensuring women's land holding right is necessary for agricultural production and productivity and to speed up the environment development.

WHEREAS, it is deemed necessary to put in place legal conditions which are conducive to enhance and strengthen the land use right of farmers to encourage them take the necessary conservation measures in areas where mixed farming of crop and animal production is prevalent and where there is threat of soil erosion and forest degradation;

WHEREAS, it has become necessary to establish a conducive system of rural land administration that promotes the conservation and management of natural resources, and encourages private investors in pastoralist areas where there is tribe based communal land holding system;

WHEREAS, the Federal Government has vested powers to regions in the Proclamation No. 456/2005 to promulgate law taking in to account the pragmatic realities of the regions. Now THERE FORE in accordance with the revised constitution of Southern Nations, Nationalities and Peoples region article 51 sub article 3(A), it is where by proclaimed as follows.

SECTION ONE
GENERAL

1. Short title

This Proclamation may be cited as the state of southern Nations, Nationalities and peoples land administration and use proclamation No.-----

2. Definitions

In this proclamation unless the context requires other wise.

1. «ክልል» ማለት የደቡብ ብሔሮች ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል ማለት ነው።
2. «የገጠር መሬት» ማለት ከማዘጋጃ ቤት ክልል ውጭ ወይም አግባብ ባለው ሕግ «ከተማ» ተብሎ ከሚሰይመው ውጪ ያለ ማንኛውም መሬት ነው።
3. «የገጠር መሬት አስተዳደር» ማለት በገጠር መሬት ይዞታ ላይ ዋስትና የሚሰጥበት፣ የገጠር መሬት አጠቃቀም ዕቅድ የሚተገበርበት፣ በገጠር መሬት ተጠቃሚዎች መካከል የሚነሱት ግጭቶች የሚፈቱበትና ማንኛውም የገጠር መሬት ተጠቃሚ መብትና ግዴታዎች የሚተገበሩበት እንዲሁም የባለይዞታዎች ማሳዎችን የግጥሽ መሬትን መረጃ በመሰብሰብና በመተንተን ለተጠቃሚዎች እንዲደርሱ የሚደረግበት ሂደት ነው።
4. «የገጠር መሬት አጠቃቀም» ማለት የገጠር መሬትን በእንክብካቤ ይዞ ዘላቂነት ባለው መንገድ ለተሻለ ጠቀሜታ እንዲውል የሚደረግበት ሂደት ነው።
5. «የገጠር መሬት አጠቃቀም ዕቅድ» ማለት አካላዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ መረጃዎችን መሠረት በማድረግ የገጠር መሬት ሊሰጥ ከሚችለው የተለያዩ የመሬት አጠቃቀም አማራጮች መካከል የመሬት መግባቻዎችንና የአካባቢን ብክለት ሳያስከትሉ ከፍተኛ ኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታ የሚያስገኙት አማራጮች የሚወሰኑበትና ተግባራዊ የሚደረጉበት የአሠራር ዘዴ ነው።
6. «የይዞታ መብት» ማለት ማንኛውም አርሶ አደር ከፊል አርብቶ አደርና አርብቶ አደር የገጠርን መሬት በግብርናና በተፈጥሮ ሀብት ልማት ተግባር ላይ ለማዋል፣ ለማከራየትና ለቤተሰቡ አባልና ለሌሎች በሕግ መብት ለተሰጣቸው ወራሾች ለማውረስ የሚኖረው መብት ሲሆን፣ በመሬቱ ላይ በጉልበቱ ወይም በገንዘቡ ንብረት ማፍራትና ይህንንም በመሬቱ ላይ ያፈራውን ንብረት መሸጥ፣ መለወጥና ማውረስንም ይጨምራል።
7. «የቤተሰብ አባል» ማለት የይዞታ ባለመብቱን መተዳደሪያ ገቢ በመጋራት በቋሚነት አብሮ የሚኖር ማንኛውም ሰው ነው።
8. «ሞግዚት» ማለት ለአካለ መጠን ያልደረሱና ወላጆቻቸውን በሞት ወይም በሌላ ምክንያት ያጡ ልጆችን የሚያሳድግ ሕጋዊ ሰው ነው።
9. «አርሶ አደር» ማለት የገጠር መሬት የይዞታ መብት የተሰጠውና ከመሬቱም በሚያገኘው ገቢ እራሱን እና ቤተሰቡን የሚያስተዳድር የገጠር ሕብረተሰብ ክፍል አባል ነው።
10. «አርብቶ አደር» ማለት የግጥሽ መሬትን በመያዝና ከቦታ ወደ ቦታ በመንቀሳቀስ በዋነኛነት እንስሳት በማርባትና ኑሮውን ከእንስሳት ሀብት በሚገኘው ምርት ላይ የመሠረተ የገጠር የሕብረተሰብ ክፍል አባል ነው።

1. “Region” means the Southern Nations, Nationalities and Peoples Region;
2. “Rural land” means any land outside of a municipality holding or a town designated as such by the relevant law.
3. “Rural land administration” means a process whereby rural land holding security is provided, land use planning is implemented, disputes between rural land holders are resolved and the rights and obligations of any rural land holder are enforced, and information on farm plots and grazing land holders are gathered analyzed and supplied to users;
4. “Rural land use” means a process whereby rural land is conserved and sustainably used in a manner that gives better output;
5. “Rural land use plan” means a practice whereby the options that give greater economic benefits with out causing land degradation and environmental pollution are determined and implemented from among the different use options rural land can give on the basis of physical, economic and social information;
6. “Holding right” means the right of any peasant farmer or semi-pastoralist and pastoralist shall have to use rural land for the purpose of agriculture and natural resource development, lease and bequeath to members of his family or other lawful heirs, and includes the right to acquire property produced on his land thereon by his labour or capital and to sale, exchange and bequeath same;
7. “Family member” means any person who permanently lives with holder of holding right sharing the livelihood of the later;
8. “Guardian” means a legal person who takes care of orphans or children that have missed their parents by death or by any other reason.
9. “Peasant” means a member of a rural community who has been given rural land holding right and, the livelihood of his family and himself is based on the income from the land;
10. “Pastoralist” means a member of a rural community that raises livestock by holding rangeland and moving from one place to and other, and the livelihood of himself and his family is based mainly on the produce from livestock.

11. «ከፊል አርብቶ አደር» ማለት በዋነኝነት ከብት በማርባትና በተወሰነ ደረጃ ከአርሻ በሚገኝ ምርት ላይ ኑሮውን የመሠረተ የገጠር ሕብረተሰብ ክፍል ነው።
12. «አነስተኛ የይዞታ መጠን» ማለት ምርታማነቱ የአንድን አርሶ አደር ከፊል አርብቶ አደር እና አርብቶ አደር ቤተሰብ የምግብ ዋስትና ሊያረጋግጥ የሚችል የገጠር መሬት ይዞታ (ለዓመታዊ ሰብል፣ ለቋሚ ሰብል፣ ለግጦሽ፣ ለመኖሪያ ቤትና ለጓሮ አትክልት የሚበቃ) መጠን ነው።
13. « የግል ይዞታ» ማለት በአርሶ አደሮች ከፊል አርብቶ አደሮች እና አርብቶ አደሮች ወይም በሌሎች በሕግ መብት በተሰጣቸው አካል በግል ይዞታ ስር ያለ የገጠር መሬት ነው።
14. «የወል ይዞታ» ማለት ከመንግሥት ወይም ከግል ይዞታነት ውጪ የሚገኝ እና የአካባቢ ነዋሪዎች በጋራ ይዞታነት የሚጠቀሙበት ሲሆን ለግጦሽ፣ ለደንና ለሌሎች ማህበራዊ አገልግሎቶች እየዋለ ያለ መሬት ነው።
15. «የመንግሥት ይዞታ» ማለት በፌዴራል ወይም በክልል መንግሥት ተክልሎ የተያዘና ወደፊት የሚከለል የገጠር መሬትን የሚገልጽ ሲሆን፣ የደን መሬቶችን፣ የዱር እንስሳት ጥብቅ ቦታዎች፣ የመንግሥት እርሻዎችን፣ የማዕድን መሬቶችን፣ ሃይቆችን፣ ወንዞችንና ሌሎችን በተመሳሳይ መልኩ የተያዙትን ያጠቃልላል።
16. «የይዞታ ማረጋገጫ ደብተር» ማለት በገጠር መሬት የመጠቀምን መብት ለማረጋገጥ አግባብ ባለው አካል የሚሰጥ ሰነድ ነው።
17. «የመሬት ምዝገባ» ማለት በገጠር መሬት የመጠቀም መብትና ባለይዞታነት የሚገለጹበት መረጃ የማሰባሰብና የማጠናቀር ሂደት ነው።
18. «የመሬት መረጃ ሥርዓት» ማለት የመሬት መረጃዎችን በማሰባሰብ፣ በመተንተንና በአግባቡ እንዲያዙ በማድረግ ለተለያዩ ተጠቃሚ ክፍሎች የማሰራጨት ሥርዓት ነው።
19. «አግባብ ያለው አካል» ማለት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ሥርዓት መስፈኑን ለመከታተል በሕግ የተቋቋመ አካል ነው።
20. «ሽግሽግ» ማለት በመስኖ መሬት ወይም አስፈላጊነቱ በሕግ በሚወሰን መሬት ላይ ብቻ የሚፈጸም የማሽጋሽግ ተግባር ነው።
21. «ኪራይ» ማለት ባለሀብትም ሆነ ሌሎች ሕጋዊ አካላት ከአርሶ አደሮች ለተወሰነ ጊዜ መሬትን የሚከራዩበት ሥርዓት ነው።
22. «የሊዝ ኪራይ» ማለት ባለሀብት ከመንግሥት ለተወሰነ ጊዜ መሬትን የሚከራይበት ሥርዓት ነው።

11. "Semi pastoralist" means a member of a rural community whose livelihood is based mainly on livestock raising and to some extent on crop farming;
12. "Minimum size holding" means size of rural land holding, the productivity of which can ensure the food security of a peasant , semi-pastoralist and pastoralist family, or which suffices for crop farming, perennial crop farming, grazing, house building and garden.
13. "Private holding" means a rural land which is occupied by peasants, semi pastoralists, pastoralists or by others that have legal right to possess rural land.
14. "Communal Holding" means a land out of government or individual possession and is being under the common use of the local community as a common holding for grazing, forest and other social services;
15. "State holding" means rural land demarcated and those lands to be demarcated in the future as federal or regional state holdings; and include forest lands, wildlife protected areas, state farms, mining lands, lakes, rivers and other rural lands;
16. "Holding certificate" means certificate of title issued by a competent authority as proof of rural land use right;
17. "Land registration" means the process whereby information on the description of rural land use right and holding is gathered and analyzed.
18. "Land information system" means a system whereby rural land related information is gathered, analyzed and distributed to users;
19. "Competent authority" means a body established in accordance with the constitution of a region to ensure that a system of rural land administration and utilization is realized in the region;
20. "Re-allocation" means an activity of distributing holding of land to individual (s) applicable only on the irrigated land or on the land its necessity being determined by the law;
21. "Rent" means a system by which investors or other legal bodies rent in land from peasants for specific period of time.
22. "Lease" means a system by which inventors get land by rent from government for specific period of time.

23. «የሕዝብ ጥቅም» ማለት በመሠረተ ልማት አውታሮች ማለትም በትምህርት፣ በጤና በመንገድ፣ በውሃ ወዘተ ተቋማት የሚገኝ የሕዝብ የጋራ አገልግሎት ማለት ነው።

24. «ሰው» ማለት የተፈጥሮ ወይም በሕግ የሰውነት መብት የተሰጠው አካል ነው።

3. የጾታ አገላለጽ

በዚህ አዋጅ ውስጥ በወንድ ጾታ የተደነገገው የሴትንም ጾታ ያካትታል።

4. የአዋጁ ተፈጻሚነት ወሰን

ይህ አዋጅ በደቡብ ብ/ብ/ሕ/ ክልል መንግሥት ውስጥ በሚገኝ በማንኛውም የገጠር መሬት ላይ ተፈጻሚነት ይኖረዋል።

ክፍል ሁለት

በገጠር መሬት የመጠቀም መብት

ስለማረጋገጥ

5 የገጠር መሬት ስለማግኘትና ስለመጠቀም

1. በግብርና ሥራ የሚተዳደሩ አርሶ አደሮች ከፊል አርብቶ አደሮችና አርብቶ አደሮች የገጠር መሬት በነጻ የማግኘትና የመጠቀም መብት አላቸው።
2. ዕድሜው 18 ዓመትና ከዚያ በላይ የሆነና በግብርና ሊተዳደር የሚፈልግ ማንኛውም የክልሉ ነዋሪ የገጠር መሬት የማግኘትና የመጠቀም መብት አለው።
3. በግብርና ሥራ መስማራት የሚፈልጉ ሴቶች መሬት የማግኘትና የመጠቀም መብት አላቸው።
4. በግብርና ሥራ መስማራት የሚፈልጉ የገጠር ወጣቶች በየአካባቢው ካለው የወል ወይም የመንግሥት መሬት የማግኘትና የመጠቀም መብት ይኖራቸዋል፤ ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
5. ባልና ሚስት በይዘታቸው እኩል የመጠቀም መብት አላቸው። ከጋብቻ በፊት የነበራቸውን ይዘታ በጋብቻ ምክንያት አያጡም። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።

23. “Public use” means public common service obtained from infrastructures such as school, health road, water, etc.

24. “Person” means a natural or legal person.

3. Gender Reference

The provisions of this proclamation that are referring to masculine gender shall also apply to feminine gender.

1. Scope of Application

This proclamation shall apply to any type of rural land found in the southern nations, nationalities and peoples region.

SECTION TWO

THE RIGHT TO HOLD AND USE RURAL LAND

5. Acquisition and use of rural land.

1. Peasant farmers, pastoralists and semi-pastoralists engaged in agriculture shall have the right to get rural land free of charge.
2. Any resident of the region, eighteen years old or more, who wants to engage in agriculture, has the right of rural land holding and use.
3. Women who want to engage in agriculture shall have the right to get and use rural land.
4. Rural youths who wish engage in agriculture shall have the right to get & use rural land which is possessed by the community or government. Details shall be determined by the regulation.
5. A husband and wife has equal right of use of their common land holdings. They do not lose their land holding because of their marriage that they possessed individually before. Details shall be determined by the regulation.

6. እማወራ ወይም የቤተሰብ ኃላፊ ሴቶች በይዘታቸው የመጠቀም መብት አላቸው፤
7. ባሉቻቸው በመንግሥታዊ አገልግሎት ወይም በሌላ ሥራ ላይ የተሰማሩ ሴቶች በይዘታቸው የመጠቀም መብት አላቸው።
8. ወላጆቻቸውን በሞት ወይም በሌላ ምክንያት ያጡ ልጆች ዕድሜያቸው 18 ዓመት እስኪሞላቸው ድረስ ይዘታቸውን በሞግዚታቸው አማካኝነት የመጠቀም መብት አላቸው።
9. ይዘታ ያላቸው ባል ወይም ሚስት በሌላ አካባቢ መኖር ወይም በሞት መለየት የቤተሰብን ይዘታ የመጠቀም መብት አያሳጣም ።
10. አርሶ አደሮች፣ አርብቶ አደሮችና ክፍል አርብቶ አደሮች ለጋራ ጠቀሜታ የሚሆን ማለትም ለግጥሽ፣ ለግህበራዊ፣ ለባሕላዊና ለእምነት ጉዳዮች የሚሆን መሬት በነጻ የማግኘትና የመጠቀም መብት አላቸው።
11. ማንኛውም አርሶ አደር ክፍል አርብቶ አደርና አርብቶ አደር ቤተሰብ አባል፣ ከቤተሰቡ በስጦታ ወይም በውርስ ወይም አግባብ ካለው ባለሥልጣን የገጠር መሬት ሊያገኝ ይችላል።
12. ማንኛውም በግብርና ሥራ ለመተዳደር የሚፈልግ የክልሉ ነዋሪ በሰፊ መሬት የማግኘትና የመጠቀም መብት አለው።
13. አረጋውያን አቅመ ደካማና አካል ጉዳተኛ ቤተሰቦች የይዘታ ባለቤት የመሆንና የመጠቀም መብት አላቸው።
14. መንግሥት በመሬት ባለቤትነቱ የወል ወይም የጋራ የገጠር መሬት ይዘታዎችን እንደአስፈላጊነቱ ወደ ግል ይዘታነት እንዲቀየሩ ሊያደርግ ይችላል።
15. ለአርሶ አደሮች ለክፍል አርብቶ አደሮችና ለአርብቶ አደሮች ቅድሚያ በመስጠት፡-
  - ሀ. በግብርና ልማት ለሚሰማሩ ባለሀብቶች በፌዴራልና በክልል ደረጃ በወጡት የኢንቨስትመንት ፖሊሲዎችና ሕጎች መሠረት በገጠር መሬት የመጠቀም መብት ይኖራቸዋል።
  - ለ. መንግሥታዊና መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች፣ ግህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ተቋማት ከማልማት ዓላማዎች ጋር እየታዩ በገጠር መሬት የመጠቀም መብት ይኖራቸዋል።

6. Women house hold heads have full right of use of their land holdings.
7. Women whose husbands are found being engaged in government services or in any other activities shall have the right to use rural lands.
8. Underage orphans have the right to use their land holdings through their guardians until they become 18 years old.
9. The family shall not lose the right of using their holding in case of living in other area or death of the husband or wife or both.
10. The right of getting land for communal use of both peasant and the pastoralist, that is for grazing, social and cultural affairs and religion shall be reserved.
11. Any person who is a member of a peasant, semi pastoralist and pastoralist family have the right to use rural land that may be obtained from his family by gift or inheritance or from the competent authority.
12. Any resident of the region who wants to engage in agriculture shall have the right to get land by settlement.
13. Aged disabled people and member of physically weak families have land holding and use right.
14. Government, being the owner of rural land, can change communal rural land holdings to private holdings as may be necessary.
15. Subject to giving priority to peasants, semi pastoralists and pastoralist.
  - a. Private investors that engage in agricultural development activities shall have the right to use rural land in accordance with the investment policies and laws at federal and regional levels;
  - b. Governmental and non-governmental organizations and social and economic institutions shall have the right to use rural land in line with their development objectives.

6. የገጠር መሬትን ስለመለካት፣ ስለመመዘገብና የይዘታ ማረጋገጫ ደብተር ስለመስጠት፣

1. በግል፣ በወል፣ በመንግሥትና መንግሥታዊ ባልሆኑ ድርጅቶች ይዘታዎች ሥር ያሉ የገጠር መሬቶች እንዲሁኔታው ባህላዊና ዘመናዊ የቅየሳ መሣሪያዎችን በመጠቀም የመሬት ስፋታቸውን በመለካት እንዲሁም የመሬት አጠቃቀማቸውና የለምነት ደረጃቸው በየደረጃው በተቋቋሙ የመረጃ ማዕከላት ይመዘገባሉ፤
2. በዚህ አንቀጽ በንዑስ አንቀጽ (1) የተዘረዘሩት ይዘታዎች አግባብ ባለው አካል ተስክተው የይዘታ ድንበራቸውን የሚያሳይ ካርታ ይዘጋጃላቸዋል።
3. ማንኛውም ባለይዘታ አግባብ ባለው አካል የሚዘጋጅና የመሬቱን ይዘታ ስፋት፣ አጠቃቀምና ሽፋን፣ የለምነት ደረጃና አዋጣኞቹን እንዲሁም ኃላፊነትና ግዴታን የያዘ የይዘታ ማረጋገጫ ደብተር እንዲኖረው ይደረጋል።
4. መሬቱ የባልና የሚስት የጋራ ከሆነ ወይም በሌሎች በጋራ የተያዘ ከሆነ የይዘታ ማረጋገጫ ደብተር በሁሉም የጋራ ባለይዘታዎች ስም ይዘጋጃል፤ ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
5. ለእማውራ ሴቶች (የቤተሰብ ኃላፊ ሴቶች) የይዘታ ማረጋገጫ ደብተር በስማቸው ተዘጋጅቶ ይሰጣቸዋል፤
6. ባሉቻቸው በመንግሥታዊ አገልግሎት ወይም በሌላ ሥራ ተሰማርተው የሚገኙ ሴቶች የይዘታ ማረጋገጫ ደብተር በስማቸው ተዘጋጅቶ ይሰጣል።
7. ወላጆቻቸው በሞት የተለዩአቸው ለአቅመ አዳም/ሴዎን ያልደረሱ ልጆች የመሬት ይዘታቸውን በሞግዚታቸው አማካኝነት ሊለካ፣ ሊመዘገብና የይዘታ ማረጋገጫ ደብተር ሊሰጣቸው ይችላል።
8. መንግሥታዊና መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች የግል ባለሀብቶችና ማህበራዊ ተቋማት የይዘታ ባለቤትነት ማረጋገጫ ደብተር ይሰጣቸዋል።
9. የይዘታ መብት ለውጥ በሚደረግበት ጊዜ የይዘታ ማረጋገጫ ደብተር ለውጥም ይደረጋል።
10. የገጠር መሬት በማን ይዘታ ሥር እንደሚገኝ፣ ከማን መሬት ጋር እንደሚዋሰን፣ ደረጃው ምን ዓይነት እንደሆነ፣ ለምን አገልግሎት እንደሚውልና ባለይዘታው ምን መብትና ግዴታዎች እንዳሉበት የሚገልጽ መረጃ ተመዝግቦ አግባብ ባለው አካል እንዲያዘ ይደረጋል።
11. በሊዝ ወይም በኪራይ የተያዘ የገጠር መሬት አግባብ ባለው አካል መመዘገብ አለበት። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
12. በወል የተያዙ መሬቶች በተጠቃሚው ሕብረተሰብ ስም የይዘታ ደብተር በማዘጋጀት በቀበሌ አስተዳደር ጽ/ቤት እንዲቀመጥ ይደረጋል።

6. Rural land Measurement, Registration and certification.

1. The sizes of rural lands under the holdings of individuals, communities, governmental and non-governmental organizations shall be measured using cultural and modern measuring equipments; their land use and level of fertility shall be registered in the data base center by the competent authorities established at all levels.
2. Rural land holdings described under Sub-Article I of this Article shall be measured by the competent authority and shall be given cadastral maps showing their boundaries.
3. Any holder of rural land shall be given land holding certificate prepared by the competent authority which describes the size of the land, land use type and cover, level of fertility and boarders, as well as the obligation and right of the holders.
4. Where land is jointly held by husband and wife or by other persons, the holding certificate shall be prepared in the name of all the joint holders. Details shall be determined by the regulation.
5. If the house hold head is a woman, she shall be given a land holding and use right certificate in her name for her land holding.
6. A women shall get a land use right certificate prepared in her name even her husband is found being engaged in government services or in any other services.
7. The possession of underage orphans can be measured and registered and the orphans shall be given land holding certificate in care of their guardians.
8. Governmental and non governmental organizations, private investors and social institutions shall be given land hooding certificate.
9. When change of possession right is made, the respective change of landholding certificate.
10. The information that describes the holder of rural land, the holders of the bordering lands, fertility status of the land, the types of use, rights and obligation of the holder there of shall be registered in the database and kept by the competent authority.
11. A rural land that is held through rent or lease shall be registered by the competent authority. Details shall be determined by the regulation.
12. Land holding certificate for communal land shall be prepared in the name of the beneficiary community and be kept at kebele administration office.

7. በገጠር መሬት የመጠቀም መብት ፀንቶ ስለሚቆይበት ጊዜ

1. የአርሶ አደሮች የክፍል አርብቶ አደሮችና አርብቶ አደሮች በገጠር መሬት የመጠቀም መብት የጊዜ ገደብ የለውም።
2. የሌሎች ባለይዞታዎች በገጠር መሬት የመጠቀም መብት የጊዜ ገደብ ይኖራል። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
3. የገጠር መሬት ባለይዞታ ለሕዝብ ጥቅም ሲባል ይዞታውን እንዲለቅ ሲደረግ በመሬቱ ላይ ላደረገው ማሻሻያና ላፈራው ንብረት ተመጣጣኝ ካሳ በቅድሚያ ይከፈለዋል። በለቀቀው መሬት ምትክ ተለዋጭ መሬት እንዲያገኝ ይደረጋል። ባለይዞታው መሬቱን እንዲለቅ የሚደረገው፡
  - ሀ. በፌዴራል መንግሥት ከሆነ የሚከፈለው ካሳ ተመን በፌዴራል ሕግ ይወሰናል።
  - ለ. በክልል መንግሥት ከሆነ የካሳ ተመን የክልሉ መንግሥት በሚያወጣው ደንብ ይወሰናል።

8. በገጠር መሬት የመጠቀም መብትን ስለማስተላለፍ

1. የይዞታ ማረጋገጫ ደብተር የተሰጣቸው አርሶ አደሮች ክፍል አርብቶ አደሮችና አርብቶ አደሮች እነሱን በማያፈናቅል መልኩ ለሌሎች አርሶ አደሮች ወይንም ባለሀብቶች እንደያደካባባቸው ተጨባጭ ሁኔታ ከይዞታቸው ማከራየት ይችላሉ። የኪራይ ዘመንም፡-
  - ሀ. አርሶ አደሮች ለአርሶ አደሮች ሲያከራዩ እስከ አምስት ዓመት ይሆናል።
  - ለ. አርሶ አደሮች ዓመታዊ ሰብሎችን ለሚያመርቱ ባለሀብቶች ሲያከራዩ እስከ አሥር ዓመት ይሆናል።
  - ሐ. አርሶ አደሮች ቋሚ ተክልን ለሚያመርቱ ባለሀብቶች ሲያከራዩ እስከ ሃያ አምስት ዓመት ይሆናል።
  - መ. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ከሀ-ሐ የተጠቀሱት መሬቶች የኪራይ ዘመን ሲያበቃ በፍትህና ሕግ መሠረት ለባለይዞታው ይመለሳሉ።

7. Duration of Rural Land Use Right

1. The Rural land use right of peasant farmers, semi-pastoralists and pastoralists shall have no time limit.
2. The duration of rural land use right of other holders shall be determined by the rural land administration laws of the region. Details shall be determined by the regulation.
3. Holder of rural land who is evicted for purpose of public use shall be given compensation in advance proportional to the development he has made on the land and the property acquired and shall be given land there on.
  - a. When the rural land holder is evicted by the federal government, the rate of compensation would be determined based on the federal land administration law.
  - b. When the rural land holder is evicted by regional governments, the rate of compensation would be determined based on the rural land administration laws of the region.

8. Transfer of Rural Land Use right

1. Peasant farmers, semi-pastoralist and pastoralist who are given land holding certificates can rent out land for farmers or investors from their holding of a size sufficient for the intended development in a manner that it shall not displace them, The duration of the contract:-
  - a. From peasants to peasants, the duration shall be up to five years.
  - b. From peasants to investors, the duration shall be up to ten years.
  - c. From peasants to those investors who cultivate perennial crops shall be up to 25 years
  - d. Land described in this article sub article 1. a ,b, c, shall be returned to the land holders when the duration comes to an end based on civil code.

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የሚደረግ የገጠር መሬት ኪራይ ውል በመሬቱ የመጠቀም መብት ያላቸው የቤተሰብ አባላት የጋራ ይሁንታ ማግኘትና አግባብ ባለው አካል ጸድቆ መመዘገብ ያለበት ሲሆን

ሀ. እስከ ሁለት ዓመት የሚቆዩ የኪራይ ውሎች በየቀበሌው አስተዳደር ጽ/ቤት ይመዘገባሉ፤

ለ. ከሁለት ዓመት በላይ የሚቆዩ የኪራይ ውሎች ለምዝገባ ሥልጣን በተሰጠው አካል ይመዘገባሉ፤

3. የገጠር መሬትን የመጠቀም መብቱን ይዞ ከባለሀብት ጋር በሚገባው ውል መሠረት የጋራ ወይም የሽርክና ሥራ ሊሠራ ይችላል። ውሉም አግባብ ባለው አካል ፀድቆ መመዘገብ አለበት።

4. የገጠር መሬትን በሊዝ የተከራየ ባለሀብት የመጠቀም መብቱን እንደዋስትና ለማስያዝ ይችላል።

5. ማንኛውም ባለይዘታ በገጠር መሬት የመጠቀም መብቱን ለቤተሰቡ አባላት የማውረስ መብት አለው።

6. ማንኛውም በመሬት የመጠቀም መብት የተሰጠው ሕጋዊ አካል በመሬቱ ላይ በጉልበቱና በገንዘቡ ያፈራውን ሀብት ለሌላ ሕጋዊ አካል የመሸጥ፣ የመለወጥ፣ የመስጠት፣ የማውረስና በዋስትና የማስያዝ መብት አለው።

9. ስለገጠር መሬት ሽግሽግ

1. ባለይዘታዎች በሕይወት የሌሉና ወራሽ የሌላቸው ወይም በሰፊ ወይም በፍላጎታቸው ከተወሰነው ጊዜ በላይ አካባቢውን ለቀው የቆዩ ከሆነ ይዘታቸው መሬት አልባ ለሆኑ ወይም መሬት ላላቸው አርሶ አደሮች፣ ከፊል አርብቶ አደሮች እና አርብቶ አደሮች በሽግሽግ ሊሰጥ ይችላል። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።

2. በመንግሥት እና መንግሥታዊ ባልሆኑ ድርጅቶች ወጪ ተሰርተው ለአርሶ አደሮች፣ ለከፊል አርብቶ አደሮች ለአርብቶ አደሮች የሚሰጡ የመስኖ መሬቶች በአግባቡና በፍትሃዊነት ለመጠቀም እንዲቻል ሽግሽግ ሊካሄድ ይችላል፤ ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።

2. The rental agreement made according to this article sub article 1 has to be accomplished based on the agreement of the family of the land holder and shall be approved and registered by the competent authority as follows.

a. the contract agreement with duration of up to two years shall be registered at kebele Administration office.

b. The contract agreement with duration of more than two years shall be registered at woreda level.

3. A landholder, using his land use right, may undertake development activities jointly with an investor in accordance with their contractual agreement. The contract agreement shall be approved and registered by the competent authority.

4. An investor who held rural land by lease may present his use right as collateral.

5. Any holder shall have the right to transfer his rural land use right through inheritance to members of his family.

6. Any legal person who is given the right to use land has the right to sale, lease, bequeath and pledge the property produced by his labor or capital on the land.

9. Re-allocation of rural land

1. Farmlands whose holders are deceased and have no heirs or have gone for settlement or left of the locality on own wish and stayed over a given period of time shall be re-allocated to landless or who have land shortage peasant farmers, semi pastoralist and pastoralist Details shall be determined by the regulation.

2. Re-allocation may be undertaken on irrigable land constructed by the expense of the government and held by peasants, semi pastoralists or pastoralists in order to use irrigable land properly and equitably. Details shall be determined by the rule.

3. የገጠር መሬት ይዞታቸውን ለመስኖ አውታር ግንባታ ሲባል ለሚያጡ አርሶ አደሮች ከፊል አርብቶ አደሮች እና አርብቶ አደሮች በአካባቢው ከሚዘረጋው የመስኖ ልማት ፍትሃዊ በሆነ መንገድ ተጠቃሚ እንዲሆኑ ሽግሽግ ሊደረግ ይችላል። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
4. ለግብርና ሥራ ሊውሉ የሚችሉ፣ በግል ያልተያዙ፣ የወልና የመንግሥት መሬቶች በአካባቢው ለሚገኙ መሬት አልባ ወጣቶችና መሬት ላላቸው አርሶ አደሮች ሽግሽግ ሊደረግ ይችላል።

10. የገጠር መሬት ተጠቃሚዎች ግዴታ

1. ባለይዞታው መሬቱን በአግባቡ የመጠቀምና የመንከባከብ ግዴታ አለበት። በመሬቱ ላይ ጉዳት ከአደረሰ የመጠቀም መብቱን ሊያጣ ይችላል። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
2. የመስኖ ጦኞችና ሌሎች የመሠረተ ልማት አውታሮች በሚዘረጉበት ወቅት በባለይዞታው መሬት ላይ የሚያልፉ ከሆነ ይህንን የመፍቀድ ግዴታ አለበት። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
3. ባለይዞታው አግባብ ባለው ባለሥልጣን የገጠር መሬቱ እንዲሰካ ወይም የቅየሣ ሥራ እንዲካሄድ ሲጠየቅ የመተባበር ግዴታ አለበት።
4. ማንኛውም ባለይዞታ የመጠቀም መብቱን በፈቃዱ ሲተው አግባብ ላለው አካል የማሳወቅ ግዴታ አለበት። የይዞታ ማረጋገጫ ደብተሩንም ለሚመለከተው አካል መመለስ አለበት። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
5. ግለሰቦች፣ ባለሀብቶች፣ መንግሥታዊና መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች በመሬት ለመጠቀም የሚያቀርቡት የልማት ዕቅድ የአካባቢ ደህንነት የሚያናጋ መሆን የለበትም። እነዚህ አካላት የአካባቢውን ደህንነት ጎድተው ከተገኙ አግባብ ባለው ሕግ ተቀጥተው አካባቢውን ወደ ነበረበት ሁኔታ የመመለስ ግዴታ አለባቸው። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።

3. Where peasant farmers, semi pastoralist or pastoralists are evicted from their holdings for the purpose of constructing irrigation structure, land re-allocation shall be undertaken to make them get equitable benefit from the irrigation development to be established. Details shall be determined by the regulation.
4. Individually unoccupied land as well as lands under the possession of community or government which are potential for agriculture shall be re-allocated to landless youths and peasants who have less farm land.

10. Obligation of Rural land users.

1. A holder of rural land shall be obliged to properly use and protect his land. When the land gets damaged, the user of the land shall lose his use right. Details shall be determined by the regulation.
2. Where irrigation canals are constructed, the holder is obliged to allow the construction of irrigation lines to cross over his land holding if they have to.
3. The holder of rural land shall have the obligation to cooperate when requested by the competent authority to measure and survey his land.
4. Any rural landholder shall have the obligation to notify the competent authority when he abandons at will his land use right. He shall also return his land holding certificate. Details shall be determined by the regulation.
5. The development plan proposed by individuals, investors and governmental and non governmental organizations must not lead to land or environmental degradation, If any person is found guilty of damaging the land or the environment, he shall be subjected to the court and sentenced then after, he shall have the obligation to rehabilitate the land or the environment. Details shall be determined by the regulation.

6. ማንኛውም ባለሀብት የተከራየውን መሬትና በመሬት ላይ የሚገኘውን የተፈጥሮ ሀብትን የመንከባከብ ግዴታ አለበት። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።

7. ማንኛውም ግለሰብ ሆነ ድርጅት በተከራየው መሬት ላይ አግባብ ያለው የመሬት አያያዝ ሥራዎችን በኪራይ ዘመኑ ተግባራዊ የማድረግ ኃላፊነትና ግዴታ አለበት። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።

11. የገጠር መሬት አነስተኛ ወለልን ስለመወሰንና ኩታ ገጠም ይዞታን ስለማበረታታት

1. ቀደም ሲል የነበረው በዝናብም ሆነ በመስኖ የሚለማ የአንድ ቤተሰብ የመሬት ይዞታ ስፋት እንዳለ ሆኖ ወደፊት የሚሰጠው ይዞታ መጠን፤

ሀ. በዝናብ የሚለማ ሲሆን አነስተኛ የይዞታ መጠን ከግማሽ ሄክታር በታች መሆን የለበትም።

ለ. በመንግሥት ወጪ ተሠርቶ ለአርሶ አደሮች፣ አርብቶ አደሮችና ከፊል አርብቶ አደሮች የሚሰጥ የመስኖ መሬት ከሆነ መጠኑ ከግማሽ ሄክታር መብለጥ የለበትም።

2. የገጠር መሬት በውርስ በሚተላለፍበት ወቅት የሚተላለፈው ይዞታ መጠን ከአነስተኛው የይዞታ መጠን በታች ከሆነ መከፋፈል የለበትም። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።

3. ባልና ሚስት በሚፋቱበት ወቅት ይዞታቸው ከአነስተኛ ወለል በታች ከሆነ ከማክፋፈል ውጭ በሌላ አማራጭ እንዲጠቀሙ ይደረጋል። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።

4. አነስተኛ ማሳዎችን ለማሰባሰብና ለልማት አመቺ ለማድረግ በአርሶ አደሩ ሙሉ ፈቃደኝነት ላይ ተመስርቶ የይዞታ ልውውጥ እንዲያደርጉ ይበረታታሉ። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።

6. Any investor is obliged to manage the land he held by rent or lease and the natural resource thereon. Details shall be determined by the regulation.

7. Any individual or organization is obliged to properly manage the land and the natural resources there on that he held by rent or lease through out the contract periods. Details shall be determined by the regulation.

11. Determining Minimum Rural Land Holding size and encouraging Land consolidation

1. Without prejudice to the existing farmer holding or farm plot size of the family, the farm plot to be given in the future shall be as follows:

a. If the plot is meant for rain fed agriculture its size shall not be larger than half a hectare.

b. If it is irrigable land constructed by the expense of the government which is to be given to peasants, pastoralists or semi- pastoralists, the size shall not be larger than half a hectare.

2. When a rural land is transferred by succession, it shall be accomplished in such a way that the size of the land to be transferred is not less than the minimum size of holding. Details shall be determined by the regulation.

3. If possession of the divorced spouses is less than the size of the minimum holding and therefore can't be divided, they shall use the land in common by any means other than subdivision. Details shall be determined by the regulation.

4. In order to consolidate and make small farm plots convenient for development, farmers are encouraged to voluntarily exchange farm lands. determined by the regulation.

5. የይዞታ ልውውጥ ለማድረግ ፈቃደኛ የሆኑ ገበሬዎች ልውውጡን ሌሎች እንዲያውቁት በቀበሌው አስተዳደር አማካይነት እንዲሰራጭ ይደረጋል። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
6. በሕብረተሰቡ ጥያቄና ተሳትፎ የሚከናወን የሠፈራና የመንደር ምሥረታ ንግግራም የመሬት ኩታገጠምነትን መሠረት ያደረገ ይሆናል።

12. የክርክሮች አወሳሰን

1. የገጠር መሬት ይዞታ መብትን በተመለከተ ክርክር ሲነሳ አቤቱታ ለቀበሌው የመሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ኮሚቴ ይቀርባል። ኮሚቴውም ጉዳዩ በሚመለከታቸው ተከራካሪዎች ፈቃደኝነት በተመረጡ ሽማግሌዎች አማካይነት ታይቶ በአርቅና በድርድር እንዲፈታ ያደርጋል።
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት በሽማግሌዎች አርቅና ድርድር ያልተስማማ ወገን ለወረዳ መደበኛ ፍ/ቤት አቤቱታ የማቅረብ መብት አለው።
3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 በተሰጠው ውሳኔ ያልተስማማ ለከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ማቅረብ ይችላል።
4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 በተሰጠው ውሳኔ ቅሬታ ያለው ወገን ለጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ማቅረብ ይችላል። በዚህ ደረጃ የሚሰጥ ውሳኔም የመጨረሻ ይሆናል።
5. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 መሠረት በተሰጠ ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ይኖራል ተብሎ ከታሰበ በሰበር ችሎት ሊታይ ይችላል።

ክፍል ሶስት

በገጠር መሬት በአጠቃቀም ረገድ ስለተጣሉ ገደቦች

13. የገጠር መሬት አጠቃቀም ዕቅድ ስለማውጣትና ስለተዳፋት፣ ቦረቦርና ረግረጋማ መሬቶች አጠቃቀም

6. The information about the farm plots which farmers intend to exchange, shall be disseminated through kebele administration to let other farmers know about it. Details shall be determined by the regulation.
7. A settlement and villagization which is undertaken by the request and participation of the community shall be accomplished considering land consolidation.

12. Dispute Resolution

1. when dispute arises over rural land holding right, the case shall be brought to kebele land administration committee. The committee shall let the dispute be resolved by negotiation & arbitration through local elders set by the choice of the two parties.
2. If any one who is not satisfied by the decisions made by the elders according to this article sub article 1, he shall appeal the case to worda court.
3. If any one who does not agree with the decision made by the worda court according to this article sub article 2, he shall appeal the case to the higher court. The decision at this stage shall be final.
4. If it is believed that there is fundamental error of law in the decisions made according to this article sub article 3 the case shall be seen by regional Supreme Court of cassation

SECTION THREE

RURAL LADN USE RESTRICTIONS

13. **Land use planning and proper use of sloppy, gully and wetlands.**

- 1 የአፈር ዓይነት፣ የመሬት አቀማመጥ፣ የተዳፋትነት መጠን፣ የአየር ፀባይን፣ የዕድገት ሽፋንና ሶሽያ-ኢኮኖሚያዊ ሁኔታዎችን ባካተተ መልኩ ተፋሰስን መሠረት ያደረገ የመሬት አጠቃቀም መሪ ዕቅድ አግባብ ባለው አካል ወጥቶ ተግባራዊ ይሆናል።
- 2 በላይኛውና በታችኛው የተፋሰስ ክፍል ባለ ተጠቃሚ ሕብረተሰብ መካከል ፍትሃዊ የሆነ የውሃ አጠቃቀም ሥርዓት እንዲኖር ይደረጋል።
- 3 የአፈርና ውሃ ጥበቃ ሥራዎች በተከናወነባቸውና በሚከናወኑባቸው እንዲሁም ቋሚ ተክሎች በለሙበትና በሚለሙበት በማንኛውም ዓይነት የገጠር መሬት ላይ ልቅ የእንስሳት ግጦሽ የተከለከለ ነው። ስለሆነም አጭዶ የመመገብ ሥርዓት በአካባቢው ተግባራዊ ይደረጋል።
- 4 የመሬት ተዳፋትነታቸው ከ30 ፐርሰንት በታች የሆኑ የገጠር መሬቶች አያያዝ የአፈር ክለትን የሚቀንስና ውሃ የመሰብሰብን ስልት የተከተለ መሆን አለበት። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
- 5 የመሬት ተዳፋትነታቸው ከ31-60 ፐርሰንት የሆኑ የገጠር መሬቶችን ለዓመታዊ ሰብሎች ልማት ለማዋል የሚቻለው ጠረጴዛማ እርከን በመስራት ብቻ ነው።
- 6 ተዳፋትነታቸው ከ60 ፐርሰንት በላይ የሆኑ የገጠር መሬቶች ለእርሻና ለልቅ ግጦሽ እንዳይውሉ ሆኖ ለዛፍ፣ ለቋሚ ተክሎችና ለእንስሳት መኖ ልማት እንዲውሉ ይደረጋል።
- 7 በማንኛውም ተዳፋት የሚገኝና በጣም የተጉዳ የገጠር መሬት ለተወሰነ ጊዜ ከሰውና ከእንስሳት ንክኪ ተጠብቆ እንዲያገገምና ሲረጋገጥ ጥቅም ላይ እንዲውል ይደረጋል።
- 8 ቦረቦር የሆኑ የገጠር መሬቶች በግልና በአጎራባች ባለይዘታዎች፣ እንደ አስፈላጊነቱም በአካባቢው ሕብረተሰብ ሥነ-ሕይወታዊ እና ፊዚካዊ ሥራዎችን በመጠቀም እንዲያገገሙና ጥቅም ላይ እንዲውሉ መደረግ አለባቸው።
- 9 በኮረብታ አካባቢዎች ያሉ ቦረቦር የሆኑ የገጠር መሬቶች በወል እንዲሁም እንደየሁኔታው በግል ተይዘው እንዲያገገሙና እንዲለሙ ይደረጋል።

1. A guiding land use master plan, which takes in to account soil type, landform, weather condition, plant cover and socio-economic conditions and which is based on a water shed approach, shall be developed by the competent authority and implemented.
2. An equitable water use system shall be established between upper and lower watershed communities,
3. In any type of rural land where soil and water conservation works have been undertaken, a system of free grazing shall be prohibited and a system of cut and carry feeding shall be gradually introduced.
4. The management of rural lands the slope of which is less than 30 percent shall follow the strategy of soil conservation and water harvesting. The details shall be determined by the regulation.
5. Cultivation of annual crops on rural lands that have slopes between 31-60 percent may be allowed only through making bench terraces.
6. Rural lands, the slope of which is more than 60 percent, shall not be used for farming and free grazing; they shall be used for plantation of trees, perennial crops and forage production.
7. A rural land which is sloppy and degraded shall be protected from human and animal contact, so that it may rehabilitate. When it gets well rehabilitated, it shall be used.
8. Rural lands that have gullies shall be made rehabilitate by private and neighboring holders and, as appropriate, by the local community, using biological and physical conservation works.
9. Rural lands that have gullies and are located on hilly areas shall be held communally or privately and be properly managed, rehabilitated and developed.

10. ረግረጋማ የሆኑ የገጠር መሬቶች ያላቸው ብዝህ ሕይወት እንዲጠበቁና ተስማሚ በሆነ የመሬት አጠቃቀም ስልት ጥቅም እንዲሰጡ ይደረጋል። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
11. ማንኛውም የመሬት ተጠቃሚ ሕጋዊ አካል የመጠቀም መብቱን የሚያጣው መሬቱ ለበለጠ የሕዝብ ጥቅም ሲፈለግና በሕብረተሰቡ ተሳትፎ ሲወሰን ብቻ ነው። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
12. መሬትን በአግባቡ ተንከባክቦ ካለመጠቀም የተነሣ በመሬት ላይ ጉዳት ሲደርስና በቅጣት ብቻ ሊታለፍ የማይችል ሆኖ ሲገኝ ተጠቃሚ የመጠቀም መብቱን ያጣል። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
13. ማንኛውም መሬት ተጠቃሚ ያለበቁ ምክንያት አግባብ ባለው አካል ከሚሰጠው የጊዜ ገደብ በላይ መሬትን ጦም ካሳደረ የመጠቀም መብቱን ያጣል። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
14. ማንኛውም ግለሰብ ወይም ድርጅት ያለይዞታ ማረጋገጫ ደብተር የገጠር መሬትን መጠቀም አይችልም።
15. በወል ይዞታነት የሚታወቁ የተገባዱ መሬቶች በሕብረተሰቡ ተሳትፎ በአግባቡ እንዲያገግሙ ይደረጋል፤ የሚለሙበትም ሁኔታ ይቀየሳል። አፈጻጸሙ በደንብ ይወሰናል።
16. ለደን፣ ለዱር እንስሳት፣ ለአፈር ጥበቃና ልማት፣ ለማዕድን ልማትና ለታሪካዊ ጠቀሜታ የተከለሱ መሬቶች ከአጠቃላይ ሥነ-ምህጻር ይዞታቸው ጋር በዘላቂነት እንዲጠበቁ ይደረጋል። እነዚህ የተጠበቁና የተከለሱ አካባቢዎች አግባብ ባለው አካል በሚወጣ ሕግ ይተዳደራሉ።
17. በመንግሥት ይዞታ ሥር ባለ የደን መሬት ውስጥ የሚገኙ እንጨት ያልሆኑ የደን ሀብቶችን /የጫካ ቡና፣ ኮሪሪማ፣ እጣን፣ ሙጫ...ወዘተ/ የአካባቢው ሕብረተሰብ የመጠቀም መብት ይኖረዋል። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።

10. The biodiversity in rural wetland shall be conserved and utilized as necessary, in accordance with a suitable land use strategy. Details shall be determined by the regulation.
11. Any legal user of rural land may lose his right of using when the land is found more important for public use and when this is determined by the participation of the community. Details shall be determined by the regulation.
12. When damage resulted on the land due to lack of proper care in utilization of the land, and when this can't be excused by penalty the user of the land shall lose his right of use by the decision passed against him. Details shall be determined by the rule. Details shall be determined by the regulation.
13. When any land user leave the land uncultivated beyond the time limit given by the competent authority with out sufficient reason, he shall lose his right of using the land. Details shall be determined by the regulation.
14. Any individual or organization shall not use rural land with out land holding certificate.
15. Degraded communal lands shall be protected and rehabilitated by the community. Details shall be determined by the regulation.
16. Rural lands that are demarcated for soil conservation, mining and historical importance shall be protected in sustainable manner and shall be administered by the law issued by competent authority.
17. The Local community has the right to use non-timber forest products (Forest coffee, Cardamom, incenses, gum ...etc) under state owned forests. Details shall be determined by the regulation.

ክፍል አራት
ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

14. የክልሉ ግብርናና ገጠር ልማት ቢሮ ኃላፊነት፣

1. አግባብ ያላቸውን አካላት በማስተባበርና አስፈላጊውን የሙያ ድጋፍ በመስጠት ይህን አዋጅ የማስፈጸም ኃላፊነት አለበት።
2. በዞንና ልዩ ወረዳ ደረጃ የተሰባሰቡና በየጊዜው በክትትልና በግምገማ የሚገኙ መረጃዎችን መሠረት በማድረግ አዳዲስ ሀሳቦች እንዲነደፉና አስፈላጊም ሲሆን በሥራ ላይ ያለው አዋጅ በየጊዜው እንዲሻሻል ያደርጋል።
3. በፌዴራልና በክልል እንዲሁም በዞኖችና ልዩ ወረዳዎች መካከል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም መረጃ ልውውጥ ሥርዓት እንዲዘረጋ ያደርጋል።
4. የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ሥርዓትን የሚያስፈጽሙ ተቋሞች በተዋረድ እንዲቋቋሙና የተቋቋሙትም እንዲጠናከሩ የማድረግ ኃላፊነት አለበት።
5. በቀበሌ ደረጃ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ኮሚቴ የማዋቀር ኃላፊነት አለበት። ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል።
6. የተሻለ የገጠር መሬት አጠቃቀም ሥርዓትን ለማስፈን የሚያስችል የሰፈራ፣ የመንደር ምስረታና የማህበራዊ አገልግሎቶች የሚስፋፉበትን ስልት እንዲነደፍ ያደርጋል።

15. የመተባበር ግዴታ

ማንኛውም ሰው ለዚህ አዋጅ አፈጻጸም አግባብነት ካላቸው ባለሥልጣናት ጋር የመተባበር ግዴታ አለበት።

16. ስለ ቅጣት

ማንኛውም ሰው ይህን አዋጅ ወይም አዋጁን ለማስፈጸም የወጡ ደንቦችንና መመሪያዎች ጥሶ ሲገኝ አግባብ ባለው የወንጀል ሕግ መሠረት ይቀጣል።

SECTION FOUR
MISCELLANEOUS PROVISIONS

14. Responsibility of the Regional Bureau of Agriculture and Rural Development

1. Have the responsibility to implement this proclamation by providing the necessary professional support and by coordinating the competent authorities.
2. Initiates development of new policy ideas and amendment of the existing policy as necessary, on the basis of the information gathered at zonal and special wereda level and obtained from time to time through monitoring and evaluation.
3. Creates a system for the exchange of information between regions and the Federal Government Pertaining to rural land administration and use.
4. Establishes institutions at all levels that shall implement rural land administration and Land use systems, and shall strengthen the institutions already established.
5. Have the responsibility to establish rural land administration and use committee at kebele level.
6. A strategy of settlement, villagization and development of social services that helps to bring about a better system of rural land utilization shall be formulated.

15. Obligation to Cooperate

Any person shall have the obligation to cooperate with relevant bodies for the implementation of this proclamation.

16. Penalty

Any person who violates this proclamation or the regulations and directives issued for the implementation of this proclamation shall be punishable under the applicable of criminal law.

17. ስለተሻሩና ተፈጻሚ ስለማይሆኑ ሕጎች፤

1. የክልሉ የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 53/1995 በዚህ አዋጅ ተሽሯል።
2. ይህን አዋጅ የሚቃረን ማንኛውም ሕግ፣ ደንብ፣ መመሪያ ወይም ልማዳዊ አሰራር በዚህ አዋጅ የተደነገጉትን ጉዳዮች በተመለከተ ተፈጻሚነት አይኖረውም።

18. ደንብና መመሪያ የማውጣት ሥልጣን፤

1. የክልሉ መስተዳድር ምክር ቤት ይህን አዋጅ ለማስፈጸም ደንብ ሊያወጣ ይችላል።
2. የክልሉ ግብርናና ገጠር ልማት ቢሮ በዚህ አዋጅና አዋጁን ተክትሎ በሚወጣው ደንብ መሠረት የአፈጻጸም መመሪያዎችን ሊያወጣ ይችላል።

19. የመሸጋገሪያ ድንጋጌ

1. በክርክር ላይ ያሉ (ውሳኔ ያላገኙ) ጉዳዮች በሙሉ በዚህ አዋጅ በተደነገገው መሠረት ተፈጻሚ ይሆናሉ።
2. ይህ አዋጅ ከመውጣቱ በፊት በአዋጅ ቁጥር 53/1995 መሠረት በየደረጃው በይግባኝ፣ በሰበርና በአፈፃፀም ደረጃ ያሉ የመሬት ክርክር ጉዳዮች በዚያው ፍ/ቤት በቀድሞ አዋጅ መሠረት ውሳኔ ያገኛሉ።

20. አዋጅ የሚፀናበት ጊዜ

ይህ አዋጅ -----ጀምሮ የፀና ይሆናል።
 አ ዋ ሣ -----ቀን 1999 ዓ.ም

ሽፈራው ሽጉጤ
 የደቡብ ብሔሮች ብሔሰቦችና ሕዝቦች ክልል
 መንግሥት ርዕሰ መስተዳድር

17. Repealed and Inapplicable laws

1. The regional government land administration and use proclamation No 53/2003 is here by repealed.
2. No law, regulation, directive or practice shall, in so far as it is inconsistent with this proclamation, be applicable with respect of matters provided in this proclamation

18. The power of issuing rules and regulations.

1. The administration council of the region may issue implementation rule for this proclamation.
2. Bureau of agriculture and Rural Development of the Region shall make directives based on this proclamation and its implementation rule.

19. Transitory Provisions

1. All land holding dispute cases under Arbitration (not decided) shall be resolved according to this proclamation
2. Land holding dispute cases, at all levels under appeal, cassation and implementation phases, that are being treated based on proclamation No 53/2003 shall be resolved by the court according to Previous proclamation.

20. Effective Date

This proclamation shall enter in to force on this -----date of -----,2007. Awassa

SHIFERAW SHIGUTE,
 President of the Regional State of Southern Nations, Nationalities and Peoples.